

ENR 1.9.2.4 Pravila prioriteta za rezervacije zračnog prostora i postupci pregovaranja na predtaktičkoj i taktičkoj razini (ASM Level 2 i Level 3)

1. Uvod

Fleksibilna uporaba zračnog prostora koncept je upravljanja zračnim prostorom koji je opisala Međunarodna organizacija civilnog zrakoplovstva (ICAO), a razvila Europska organizacija za sigurnost zračne plovidbe (Eurocontrol), prema kojoj se zračni prostor ne bi trebao određivati ni kao posve civilni ni kao posve vojni zračni prostor, nego ga je bolje smatrati jednom cjelinom u koju se moraju smjestiti potrebe svih korisnika i to u najvećem mogućem obimu.

Opisano načelo dostupnosti zračnog prostora treba biti utemeljeno na učinkovitosti njegove uporabe i jasno propisanim pravilima prioriteta za dodjelu zračnog prostora koja uvažavaju obrambene, javne, ekonomske, komercijalne i privatne potrebe korisnika.

Upravljanje zračnim prostorom (ASM) na razinama 2 i 3 provodi se prema jasnim pravilima, postupcima i standardima s ciljem osiguranja visoke razine dostupnosti zračnog prostora i učinkovitosti njegove uporabe uz očuvanje sigurnosti svih korisnika.

Procesu zajedničkog donošenja odluka (CDM) na ASM razinama 2 i 3 cilj je osigurati učinkovitu uporabu zračnog prostora utemeljenu na kriterijima danim u pravilima prioriteta donesenim na strateškoj razini upravljanja zračnim prostorom. U procesu zajedničkog donošenja odluka na razinama 2 i 3 sudjeluju korisnici zračnog prostora, ovlašteni subjekti, Jedinica za upravljanje zračnim prostorom (AMC), Jedinica upravljanja protokom zračnog prometa i nadležna kontrola leta, a odluku o dodjeli zračnog prostora nakon provedenog CDM-a donosi AMC.

U procesu planiranja i dodjele primjenjuju se pravila prioriteta za rezervaciju zračnog prostora, a u postupcima pregovaranja potrebno je voditi računa o smanjenju negativnog utjecaja rezervacija u zračnom prostoru na odvijanje ostalog zračnog prometa.

Na sam dan provedbe aktivnosti prilikom provedbe postupaka na ASM razini 3 (aktivacija, deaktivacija, poništenje rezervacije i zahtjev za hitan prestanak aktivnosti) posebno se vodi računa o složenosti meteoroloških uvjeta i stvarnih operativnih uvjeta u zračnom prometu i prostoru s ciljem očuvanja sigurnosti svih korisnika zračnog prostora.

Za aktivnosti koje zahtijevaju rezervaciju zračnog prostora u posebnim okolnostima, zbog same prirode njihova nastanka i potrebe za brzim pristupom zračnom prostoru, potrebno je u što kraćem roku osigurati zračni prostor za njihovo provođenje uz primjenu mjera za očuvanje sigurnosti ostalih korisnika zračnog prostora.

Ta pravila prioriteta služe osoblju AMC-a (razina 2) kao i kontrolorima zračnog prometa (razina 3) da na propisan način dodjeljuju zračni prostor koji je unaprijed rezerviran kao i određivanje prioriteta u posebnim okolnostima (na razini 3).

2. Pravila prioriteta za planske aktivnosti na ASM razinama 2 i 3

Uzimajući u obzir nacionalne interese Republike Hrvatske i potrebe korisnika propisana je sljedeća lista prioriteta za planske aktivnosti koje zahtijevaju rezervacije dijelova zračnog prostora:

1. nadzor i zaštita državne granice te isključivog gospodarskog pojasa Republike Hrvatske u Jadranskom moru (IGP)
2. nadzor iz zraka u domeni policijskih i carinskih zadaća
3. zaštita državnih institucija, kritične infrastrukture i važnih osoba
4. osiguranje područja prirodne ili tehnološke nepogode i/ili katastrofe
5. obilježavanje državnih obljetnica, mimohoda i priredbi u organizaciji tijela državne uprave
6. međunarodne vojne vježbe i međunarodne vježbe drugih tijela državne uprave
7. nacionalne vojne vježbe i nacionalne vježbe drugih tijela državne uprave
8. međunarodne zrakoplovne priredbe
9. međunarodna prvenstva u zrakoplovnim aktivnostima
10. nacionalna prvenstva u zrakoplovnim aktivnostima
11. vojni probni letovi
12. aktivnosti od javnog interesa (npr. radovi iz zraka) koje se provode na zahtjev nadležnog tijela državne uprave
13. vojno i policijsko osposobljavanje
14. osposobljavanje na zahtjev drugih državnih tijela
15. civilni letovi u svrhu osposobljavanja
16. aktivnosti vezane uz radove iz zraka komercijalne prirode zrakoplova s posadom
17. aktivnosti vezane uz radove iz zraka komercijalne prirode za zrakoplove bez posade
18. sportske i rekreacijske aktivnosti zrakoplova s posadom i padobranski skokovi
19. sportske i rekreacijske aktivnosti zrakoplova bez posade
20. puštanje i ispaljivanje predmeta u atmosferu (npr. slobodni baloni bez posade, dječji baloni, lampioni, vatromet, svjetlosni efekti...)
21. aktivnosti eksperimentalne naravi u svrhu edukacije.

Ako se zaprimi više zahtjeva različitih korisnika za dodjelu istog zračnog prostora u istom vremenu za provedbu aktivnosti koje su istog ranga po pravilima prioriteta, prioritet za dodjelu ima zahtjev koji je prije zaprimljen. Alternativno, dva ili više korisnika mogu se dogovoriti za zajednički rad u istom zračnom prostoru u isto vrijeme uz jasno određivanje korisnika odgovornog za dodijeljeni zračni prostor.

U slučaju nastanka nepredviđenih okolnosti AMC može donijeti odluku o prekidu aktivnosti u rezerviranom zračnom prostoru za sljedeće slučajeve:

- objave leta u nuždi (*emergency*)
- letove hrvatskih vojnih zrakoplova u svrhu zaštite suvereniteta Republike Hrvatske (STS/PROTECTED)
- letove u svrhu potrage i spašavanja te u humanitarne svrhe (STS/SAR/HUM)
- letove kojima se prevoze oboljele ili ozlijeđene osobe kojima je potrebna hitna medicinska pomoć, uključujući letove u svrhu pružanja hitne medicinske pomoći oboljelim ili ozlijeđenim osobama, kao i letove kojima se prevoze transplantati, krv i lijekovi uključujući letove koji se obavljaju kako bi se u mjestu odredišta zrakoplova ukrcali pacijenti, lijekovi, transplantati ili krv (STS/HOSP)
- letove kojima se prevoze poglavari država (STS/HEAD) i letove kojima se prevoze predsjednici vlada i drugi državni dužnosnici koji imaju utvrđen takav povlašteni status (STS/STATE)
- vježbovne letove hrvatskih vojnih zrakoplova u svrhu presretanja
- osiguranje područja prirodne ili tehnološke nepogode i/ili katastrofe
- provedbu žurnih policijskih i carinskih operativnih zadaća.

Za tu svrhu svi korisnici zračnog prostora koji provode rezervacije struktura u zračnom prostoru moraju Jedinici za upravljanje zračnim prostorom dostaviti kontakt-podatke odgovorne osobe / voditelja aktivnosti koji je dužan biti dostupan na sredstvu veze (mobilni ili fiksni telefon) Jedinici za upravljanje zračnim prostorom cijelo vrijeme tijekom trajanja aktivnosti.

Promatrački letovi temeljem međunarodnih sporazuma koji obvezuju Republiku Hrvatsku imaju prioritet u skladu s potpisanim sporazumom.

3. Pravila prioriteta u posebnim okolnostima

AMC uspostavom strukture po AD HOC postupku mora na način koji smatra najprimjerenijim ovisno o situaciji u zračnom prostoru ograničiti ili zabraniti letenje i provedbu aktivnosti u određenom volumenu zračnog prostora svima osim ovlaštenim korisnicima u sljedećim slučajevima:

1. na pisani zahtjev nadležnih tijela državne uprave ako je to neophodno za sigurnost obavljanja zračnog prometa i provedbe aktivnosti drugih korisnika zračnog prostora, zbog obrambenih potreba Republike Hrvatske, vojnih i policijskih operativnih zadaća, operacija potrage i spašavanja, gašenja požara, zaštite državnih institucija, kritične infrastrukture i važnih osoba, zaštita od emisije opasnih i/ili štetnih tvari, plinova i pojava, nadzora i zaštite granice Republike Hrvatske te obilježavanja državnih obljetnica, mimohoda i priredbi u organizaciji tijela državne uprave

2. zbog realnih operativnih zahtjeva na razdoblje ne duže od 48 sati ako je to neophodno za sigurnost obavljanja zračnog prometa i provedbe aktivnosti drugih korisnika zračnog prostora, zbog obrambenih potreba Republike Hrvatske, vojnih i policijskih operativnih zadaća, operacija potrage i spašavanja, gašenja požara, zaštite državnih institucija, kritične infrastrukture i važnih osoba, zaštita od emisije opasnih i/ili štetnih tvari, plinova i pojava, nadzora i zaštite granice Republike Hrvatske te obilježavanja državnih obljetnica, mimohoda i priredbi u organizaciji tijela državne uprave.

Na zahtjev AMC-a, a u svrhu informiranja svih korisnika zračnog prostora, pružatelj usluga u zračnoj plovidbi dužan je objaviti relevantne informacije na način uobičajen u zračnom prometu.

Pružatelj usluga u zračnoj plovidbi na pisani zahtjev nadležnih tijela državne uprave ili Hrvatske agencije za civilno zrakoplovstvo u određenom će dijelu zračnog prostora ili na određenom aerodromu privremeno zabraniti ili ograničiti letenje izdavanjem navigacijskog upozorenja ako to zahtijevaju interesi obrane ili nacionalne sigurnosti odnosno sigurnost leta određenog zrakoplova ili skupine zrakoplova, kao i u slučaju velikih prirodnih nepogoda, u skladu s međunarodnim ugovorima koji obvezuju Republiku Hrvatsku ili odmah ako to zahtijevaju iznimne okolnosti te to objaviti na način uobičajen u zračnom prometu.

Aktivnosti koje se provode u posebnim okolnostima imaju prioritet nad svim drugim aktivnostima u zračnom prostoru.

Prilikom uspostave struktura po AD HOC postupku **u posebnim okolnostima** AMC će se voditi sljedećom listom prioriteta za dodjeljivanje rezerviranog zračnog prostora za potrebe provedbe sljedećih aktivnosti:

- a. zaštita suvereniteta Republike Hrvatske
- b. zaštita državnih institucija, kritične infrastrukture i važnih osoba
- c. osiguranje, pregled i nadzor područja prirodne ili tehnološke nepogode i/ili katastrofe
- d. traganje i spašavanje na zahtjev nadležnog tijela državne uprave
- e. operativne zadaće u domeni policijskih i carinskih zadaća
- f. nadzor državne granice i IGP-a
- g. provedba operativnih zadaća nadležnog državnog tijela koje zbog prirode nastanka nisu mogle biti planirane.